

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznautila (inserati) se sprejemajo in velja trlistopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskani se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 213.

V Ljubljani, v torek 17. septembra 1889.

Letnik XVII.

Italijanske zadeve.

Prihodnji mesec se bodo v Italiji volitve v občinske in provincijalne zastope vršile, in sicer prvi pot na podlagi nove volilne postave, ki v Rimu samem pomnožuje število volilcev za 43.000. Liberalci se posebno trudijo, da bi v Rimu preprečili zmago katoliške stranke, pri tem jih pa, kakor samo ob sebi umevno, toplo podpira vlada, ki skuša spojiti vse liberalne elemente. Liberalci hočejo posebno s tem porušiti katoličane, da bodo glasovali za radikalne kandidate nasproti katoliškim. Katoličanom je v Italiji treba vedno večjega delovanja za svoj obstanek, kajti radikalizem že ponosno razširja svoji peruti po Italiji ter preti s svojimi ostrimi kremplji vsemu, karkoli je v zvezi s cerkvijo in vero. Krščanstvo se vidi večinoma le še na starokrščanskih spomenikih. Na „monte Cassino“ požigajo prej od samostana podpirani meščanje ostanek gozda, kateri jim je še pustil dolgoprstni vladni sistem. V Rimu se veselijo radikalci, da se je sin kraljevskega princea krstil brez slovesnosti. Toda vlada je izzvala radikalizem zoper cerkev, obrača se pa ta sedaj zoper njo samo. Eden minister si ne upa v Brešjo k odkritju Garibaldijevega spomenika, drugi pa leži v Napolju ranjen od kamna, kateri je vrgla radikalna roka.

Kakó napreduje radikalizem, opisuje prav živo nastopni dopis „Germanije“ iz Rima:

„Na vprašanje, ali je Crispi primoran, vstajnikom dajati koncesije, odgovoriti je težko. Da ima zadosti sredstev, ko bi hotel siloma zatreti vse nepostavnosti, to je gotovo; isto tako je pa nedvojno, da si ves srednji in kmetski stan želita miru in da bi z veseljem pozdravila odločno Crispijevo postopanje. Mislil bi si človek, da mora biti minister-skemu predsedniku lahko, vzdrževati red; toda pri tem moramo tudi še drug faktor v poštev jemati, in to so lože ter od njih ustanovljena revolucionarna društva.

Vsako vé, da je mlada Italija sad od prostozidarskega drevesa, sicer ne zrel, kajti ono, kar zori na tem drevesu, navadno niso kraljestva. Revolucionarna društva se po velikih in malih mestih navadno ustanovljajo iz ljudi, ki ne morejo ničesa zgubiti, a v slučajih vstaje mnogo pridobiti. Pomenljiva so le v toliko, v kolikor jih vodijo lože; kakor povsod, tako tudi tukaj pet radikalnih sleparjev sto tako zvanih zmernih, miroljubnih meščanov drži v pesti. Prostozidarsko delovanje je tukaj tako, kakor drugod, le da ima določnejšo smer proti revoluciji. Nevera je ključ k republiki; narodu vzeti vero, to je namen vsem onim bogokletnim dovtipom, ki se morejo v podobi in besedi zastoj videti in čitati ob cestnih vogalih in v izložnih oknih: ostudna zasmeševanja, laži in obrekovanja zoper namestnika Jezusa Kristusa, na videz znanstveni spisi o sramotnih činih papeštva, bajke o duhovnikih, katere objavljajo celo sicer resni časopisi dan na dan; vsak korak duhovnikov, ki ni temu ali onemu všeč, dobro jim je došel, kajti treba ga je le nekoliko drugače opisati in povečšati, in grozodejstvo katoliškega duhovnika je gotovo.

Da se vspešneje bije boj zoper vero, onečastuje se neprestano in javno nedelja; v tem daje zasobnikom vzgled država sama. Premeteno zabranjujejo lože, da bi duhovnik ne deloval zasobno tam, kjer ne zadostuje njegovo javno službovanje. Če se zapazi, da duhovnik govori s kako ženo ali obiskuje koga družega, nego na smrt bolne ali sorodnike, preverjen sme biti, da bo drugi dan v liberalnih listih našel umazan članek o svoji osebi z vsemi mogočimi sumničeni. Vzlic temu, da se že „Messaggero“ zadostno trudi zoper vero med narodom, ustanovila je loža še dva druga lista, „Satano“, kateremu je nalog rovat zoper duhovščino ter ima stalno rubriko z napisom „Gesta pretini“ (Junaški čini duhovnikov) — in da se takoj naprej že vé, kaj je obseg, natisnjena je pred naslovom svinja — in „Cronaca Nera“, ki naj se poteza za nižje duhov-

ništvo zoper višje in zaradi tega prijavlja umazane, seveda izmišljene zgodbe o prelatih. Kolika ironija! Oba lista izvirata in zajemata iz istega vira, toda množica tega ne opazi ter pije strup.

O veronanku v šolah se niti govoriti ne more, takó da je velik del sedanjega roda neveren že zaradi nevednosti. Kar je med množicami še ostalo vere, skušajo popolnoma z nenravnostjo ugonobiti. Izvrstno sredstvo! Če hoče kdo v Rimu kupiti škatljico žveplenk, staviti se sme sto zoper eno, da bo dolgo iskal, predno bo dobil količjak pošteno, razven ko bi mu bila sreča posebno mila. Gledališka in zabavna naznanila po cestnih vogalih imajo podobe, ki so menda po takó zvanih pikantnih fotografijah posnete. O npravnosti se mora pa naravnost molčati. Odkar je Crispi izdal novo prostitucijsko postavo, klatijo se vlačuge javno po ulicah v veliki škandal vseh poštenih ljudi in posebno tujcev in romarjev.

Vse prostozidarsko delovanje se vrši pod varstvom in vodstvom vlade. Če pomislimo še poleg tega, kolika revščina vlada po mestih in deželi, če vidimo, kakó se kmetski stan s prevelikimi davčnimi bremenimi uničuje, ne da bi vlada v kateremkoli oziru pomagala, kakó se ti državni dohodki nezmislno trošijo, kakó vlada mirno gleda, ko srenje, posnemajoč vladni vzgled, zapravljajo denar za nagizdne spomenike in potratne veselice, smemo in moramo reči, če bo vlada ostala na tej poti, prišla bo k — revoluciji. Nikdo ne verjame, da je Crispi toliko bedast, da ne bi vedel sam vsega tega. Da Crispi žaga vejo monarhije ali vsaj pri tem mirno gleda, to je dognano; toda nekoliko preveč premeteno se nam zdi, da Crispi na ravno tej veji sedi; mogoče, da se drži pri tem za drugo vejo zraven — republiko imenovano. Saj je Mazzini o njem rekel, da je l' uomo fatale in da bo zadnji minister italijanske monarhije.“

LISTEK.

Pisma iz Italije.

III.

Kar je Pariz Francozom, to je Milan Italijanom. To mesto ima nekaj posebnega na sebi. Vsa vnanjost je elegantna. Mesto šteje krog 250.000 prebivalcev. Po mestu se voziš s sijakerji, ki imajo vsi cilindre, ali pa s tramvajem, ki je prav dobro vreden. Na deželo pa gredó tramvaj na par. Za deset centezimov se peljem po mestu, kamor hočem, vstopim ali izstopim, kadar in kjer hočem. Ne tako na Dunaju. Tovorniki pa imajo po Laškem vozove na dveh kolesih, tako visokih, kakor sem jaz, in o meni pravijo, da sem velik. Vprežejo pa osle, mule, konje, enega za drugim. Danes sem jih videl pet pred enim vozom. Najpri je navadno osel. Mnogo trpi žival, pa mislim, da več vzdrži, nego naša.

Pa pustimo te reči. Pojdimo rajši k sv. Ambrožu. Znano je, da je bil sv. Ambrož milanski škof, in da je tukaj krstil sv. Avguščina. Beremo tudi, da je sv. Ambrož cesarju Teodoziju odrekel vhod v cerkev, ker je zaukazal Tesaloničane zaradi upora moriti. Videl sem mesto, kjer se je to zgodilo. Pred cerkvijo je namreč velik velik preddvor za katehu-

mene in očitne grešnike, in tam je tudi Teodozij delal očitno pokoro, potem še-le je bil pripuščten k sv. daritvi. Cerkev je silno stara, pod velikim altajem počiva sv. Ambrož, pa tudi sveta Gervazij in Protazij.

Poleg cerkve „Maria della Grazie“ je obednica nekdanjega samostana, v kateri se vidi zadnja večerja od Leonarda da Vinci. To je menda najlepša slika na svetu. Samo škoda, da zapada poginu.

Ob enajstih v stolnico. Bil je namreč praznik Rojstva Marijinega. Mislil sem si: danes boš slišal lepo petje in videl ambrozijansko liturgijo, ki je bolj grški, nego latinski podobna. Ta liturgija je bila vpeljana po misijonarjih iz vzhoda, potem vrejena po sv. Ambrožu, in se je ohranila do zdaj. Redovniki pa se držé rimskega obreda. Kolikor sem mogel opaziti, vrši se sv. maša tako le:

Škofa vodijo v cerkev, kakor pri nas. Pri vhodu v prezbiter obstoji. Ceremonijarji se pred altajem obrnejo proti njemu in prično: Kyrie eleison. Škofovo spremstvo odgovarja. Potem še-le se podadó do altaja. Sledi kadilo. Pontifikant vrti kadilnico v krogu. Glorija, kakor pri nas. List in evangelij se pojeta na prižnici na evangelijski strani. Prižnica je velika, celo spremstvo gré z dijakonom gori. Potem gredó vsi po darila, vrnejo se in zdaj še-le je „Credo“. „Canon“ je zelo tak, kakor pri nas.

Pred povzdigovanjem pride iz zakristije deset klerikov, ki imajo svečnike z visocimi, prižganimi svečami v rokah. Ti se postavijo pred altajem v vrsto in ostanejo toliko časa, da je na altarji pričujoče presv. Telo. Potem odidejo. To mi je bilo silno všeč. Po povzdigovanji so obredi prav kratki. Maše je bilo kmalu konec. Imel sem izvrsten prostor v prezbiteriju, katerega sem dobil po dobrotljivosti dveh duhovnikov. Ravno nasproti je kor z orgljami. Torej, kakošno je bilo petje?

Peli so samo moški. Žensko petje v cerkvi je vsaj v severni Italiji nezaslišana stvar. Peli so dečki sopran in alt. Imajo krasne glasove, izvrstno šolo, a petje ni cerkveno. Ponavljajo besede: Credo in unum Deum... Credo et resurrexit itd., kakor je že znano. Koralo po Laškem ne znajo nič. Po samostanih pojó še koralno mašo, pa kako! Med vsakim stavkom pa zaigra organist tako poskočnico, da bi vsak, tudi največi nasprotnik cecilijanstva na Kranjskem iz kože skočil, samo če bi potem mogel nazaj. Orgljanja torej kritikovati ni mogoče. Žalostno, da na Laškem, pri viru katoličanstva, je v tej zadevi voda tako kalna. Vprašali so me potem sobratje, kako mi je glasba kaj všeč. Odgovoril sem jim prav odkritosrečno in jih miloval. Pa oni ne poznajo boljšega. Tisti večer torej povabim sobrate k orgljam, in se jim predstavim za organista.

Kruh in delo.

I.

Vemo, da ne pišemo za socijalne demokrate, vendar je naša časnikarska dolžnost, da prepustimo zračne višave visoke politike državnikom in za njimi le sled pobiramo ter vedno glasneje razpravljamo po svojih močeh o „potrebah želočca“, ker brez tega bi se ohladila in onemogla „glava in srce“.

Znano je še gotovo našim čitateljem, da so nedavno tudi v našem stolnem mestu nekateri obrtniki po vzgledu svojih tovarišev v Hainfeldu razvijali svoj program in izražali svoje želje. Naloga naša sedaj ni, da bi rekli o programu v celoti „da“ ali „ne“, temveč konstatujemo, da je boj proti idejam brezvspešen.

Ko bi sila vedno in povsod zmagovala, gotovo ne bi bil svet doživel l. 1848, kajti nobena vlada ne more primerno več knjig in časopisov prepovedati, več korakov storiti, kakor jih je storil Metternich. In ta mogočni Metternich je šel „rakov žvižgat“, ideje pa, katere je on pobijal, zasele so ministerske stole.

Socijalnodemokratski nazori sedanjega časa sicer niso pametni niti koristni, vendar pa more med njimi prodreti zdrava reforma. Ti ljudje se sedaj prepirajo o programu, ki je brezvspešen, ker ni primeren času; dalajo si nasprotnike tudi tam, kjer ne bi bilo treba.

Bistvo socijalne demokracije je v tem, da bi poleg političnega oblastva velike množice naroda (splošna volilna pravica vseh mož od 20 leta) ponehala vsa zasebna oblast in da bi imeli vsi enake deleže od dela.

Med socijalnimi demokrati so večinoma industrijski delavci. Kakor znano, nekateri podjetniki zelo obogaté, a delavci ostanejo le delavci, imajo malo plačilo, ako je slaba kupčija, so brez dela in kruha večkrat še zaprti zaradi vagabundaže.

Naravno je torej, da si mislijo zboljšati stanje s tem, da bi bili sami podjetniki in si tako delili zaslužek.

To idejo je že Lassalle poudarjal. V imenu prostosti in enakosti, tako je pisal, zahtevajte občno volilno pravico. Imeli boste potem veliko večino ter si toliko naračunili iz žepov bogatinov, kolikor treba za dobro življenje.

Lassalle je umrl, a program njegov se ni zvršil. V Nemčiji je vpeljana občna volilna pravica, in vendar imajo delavci le nekaj nad dvajset poslancev.

Torej mora ta program biti pomanjkljiv, ker si ne pripori veljave. In to je tudi.

Kakor ne bodeš ozdravil mrzlice, ako zalivaš žejnega bolnika z vodo, ravno tako malo moreš zatreti socijalno revščino, ako pomagaš posameznim tovarniškim delavcem in jim ugasiš žejo po večjem plačilu.

Poleg teh tovarniških sužnjev je še več milijonov ljudi, katerim ne gre bolje. Mnoge vrste ljudi, ki so po vnanjem samostalni, odvisni so od drugih. Poglejte na ogromno množico naših zadolženih kmetov, na naše hirajoče rokodelstvo. S tem pa ne tajimo revščine po tovarnah.

Ako hoče socijalna stranka imeti mnogo pristašev, tega ne bode dosegla s programom socijalnih demokratov, ker vzrok socijalne bede leži globlje.

Vzrok revščine po vsi Evropi je v prvi vrsti denarna kupčija ali gospodarstvo z obrestmi, dalje medsebojno nezaupanje in iz tega izvirajoče vedno oboroževanje.

Menda nam tega ni treba obširneje opisavati, ker to smo na tem mestu že večkrat storili. In vendar socijalni demokrati ne zasledijo tega vzroka, morda zato ne, ker so njihovi glavni govorniki bogati židje a la dr. Adler. Ravno židje bogaté in bodo bogateli z brezmejno denarno kupčijo. Židovski denarni baroni zalagajo z denarjem države, katere potem izžemajo; židje zalagajo tudi armade. Niti približno ne moremo povedati, koliko imajo pri tem dobička.

Znano je še občinstvu, da je bila pred kratkimi leti pravda proti nekemu židovskemu zalagatelju v Bosni. V kratkem času je ta zvijač postal milijonar od tega, kar je dal in česar ni dal.

Židje imajo v rokah časnikarstvo, tako da je težko spraviti v javnost mnenje, katerega nočejo javno vedeti. Nam se torej zdi, da bogati židje revne delavce vodijo za predgorje na obrazu, katero v navadnem življenji imenujemo — nos.

Politični pregled.

V Ljubljani, 17. septembra.

Notranje dežele.

Tudi na Moravskem skušajo nekateri vročkrvniki poostri naspotje mej Staro in Mladočehi — seveda na korist Nemcev. V nedeljo je prva številka novega časnika „Moravske Listy“ izšla — bratca praških „Narodnih Listov.“ To mladočeško glasilo pred vsem pobija versko šolo. To zadostuje. Upajmo, da se bo že obstoječemu časopisu posrečilo, da zabrani večji razdor v narodnem taboru. — Deželni zbor bo v bodočem zasedanju obravnaval o 40dstotnem deželnem posojilu desetih milijonov.

Hrvatski deželni zbor se ne bo dne 1. decembra t. l. sešel, kakor se je to včeraj napačno poročalo, marveč dne 1. oktobra.

Minister Tisza se je povrnil iz Ostende-ja. V kratkem se bodo pričela ministerska posvetovanja, po njih, in sicer pred deželnozborskim otvorjenjem, bo šel pa v Veliki Varadin poročat svojim volilecem.

Pravda zoper Kokana, pisarničnega ravnatelja v ogerskem trgovinskem ministerstvu, ki je izneveril 25 tisoč gl. za lastne namene, 15.000 gl. pa z dovoljenjem predstojnikov v razne svrhe, pokazala je ogerske razmere v jako slabi luči. „Pester Lloyd“ se bavi s to zadevo v uvodnem članku, v katerem pravi: Bati se je, da bo opozicija to pravdo porabila zoper Tiszo in njegovo vlado. Govori se, da bo ministerski predsednik sam svojim velikovaradinskim volilecem razložil nesposobnost in neprimernost dosedanjega upravnega sistema in potrebo novih preosnov. „Iz vsega sledi, da bo treba preosnove pri upravi na glavi in udi, poleg tega pa tudi reforme naših navad in načina, kakó živimo. Kajti nobena preosnova ne bo zadostno trdna, ako se ne bo njo vred predručal tudi javni duh in nazori.“

Vnanje države.

Potovanje srbske kraljice Natalije v Belgrad je slično onemu ruskega carja v Berlin. Listi se ž

njim na dolgo in široko bavijo, prijavljajo „konečno dognane“ vesti, vendar se pa ne izve nič gotovega. „N. Fr. Pr.“ se z dnem 14. t. m. poroča iz Belegrada: Kraljica-mati bo jutri na carski ladiji „Eriklik“ iz Jalte v Odeso in odtod po železnici k svoji teti Morussyjevi v Besarabijo odpotovala. Od tam bo naravnost v Belgrad prišla. Tukaj se delajo za njen zasobni sprejem velike priprave. Kakor pravijo „Male Novine“, poslal je kralj Milan iz Karlovih Varov v tej zadevi ultimatum. Da bi preprečil Natalijin prihod, ko bi ta ultimatum ničesa ne dosegel, hoče kralj Milan te dni še enkrat priti v Belgrad. Obseg ultimata sicer ni znan, toda splošnje se sodi, da v njem preti kralj regentstvu in vladi. Namerava namreč baje vzeti svojega sina „zaradi slabotnega zdravja“ za dlje časa na potovanje. Ta vest je vzbudila veliko pozornost, vendar je pa jako dvojljive verjetnosti.

„Agence Balcanique“ piše: *Bolgarsko* vlado in deželo je zadela velika zguba. Predsednik so-branja, Caharija Stojanov, je včeraj (dné 14.) umrl v Parizu, kamor si je šel ogledat svetovno razstavo. Vest o njegovi smrti je po celi deželi veliko žalost vzbudila, kajti pokojnik je bil steber narodne stranke, trdna podpora vlade, ter si je v bojih za bolgarsko samostojnost pridobil velike zaslugе. Uzrok smrti ni znan. Truplo njegovo se bo prepeljalo v Sofijo.

Tudi v dobro poučenih *ruskih* vladnih krogih ni nič gotovega znano o nameravanem potovanji prestolonaslednikov v Pariz. Po splošnem mnenju pa to potovanje nikakor ni neverjetno, kajti sedaj, ko je bil prestolonaslednik poprej pri nemških vojaških vajah, njegov pariški obisk nikjer ne more neprijetnega vtisa napraviti. — Skoraj neverjetno je, kaj počenja neka stranka, da bi preverila carja o neobhodni potrebi ruskega dejanskega posredovanja na Balkanu. „Mosk. Vjed.“ pišejo: „Dolžnost Rusije je, da poseže v balkanske zadeve, katerim preti nova doba. Srbsko-bolgarske razmere se vedno bolj ostré in Avstrija ima vedno vojake pripravljene, da postopa zoper Srbijo, za katere samostojnost se je poprej ptezala. Pri teh razmerah more vsako uro polom nastati in nezmisel bi bila, zanašati se samó na zdravo pamet Bolgarov in Srbov. Zadnji čas je že, da pokaže Rusija svojo odločnost in takó ohrani evropski mir (!). To je tem potrebneje, ker sedanji sistem v Bolgariji uničuje njeno vero in blagostanje. Ves mladi rod se vzgojuje v sovraštvu zoper Rusijo. Trenotek je ugoden: Turčija ni še svojega dolga poplačala in Koburžan je razprt s svojimi častniki, ki zahtevajo spravo s carjem.“ — „Kreuzzeitung“ dostavlja: Način, kakó predrzno ta stranka stopa na površje s svojim „ceterum censeo“, kaže, da težišče države ruske ni v Peterburgu, marveč v nemirnih in poželjivih rokah stranke, s katero ne bodo zapadne dežele nikdar dosegle sporazumljenja.

Pisava *nemških*, vladi bližnjih listov je zadnje dni postala nasproti *Rusiji* nekoliko prijaznejša, kar je gotovo v zvezi s prestolonaslednikovim obiskom in vdeležbo vojaških vaj. Gotovo pa bi se nemško-rusko obzorje še bolj razjasnilo, ko bi prišel car sam v Berlin. „Italie“, v teh zadevah navadno dobro poučen list, popolnoma prav omenja: „Nemčija še ni izgubila nade, da ne bi mogla opravičenim željam Rusije ustreči, ne da bi pri tem škodovala avstrijskim koristim; dokler pa ne splava ta nada po vodi, toliko časa ne bo Rusija sklepala pogodb s Francijo.“

Bolezen *nemškega* kancelerja je stara že trideset let ter nikakor ni vzlic velikim bolečinam nevarna. Profesor Schweninger, katerega so poklicali v Friedrichsruh, je že odšel na odpust v inozemstvo. — Volitve za državni zbor se bližajo; stranke se

Potem jim zapojem koralni Credo, responzorije, eno slovensko mašno, ene slovenske litanije itd. Vsem se je jako dopadlo, zlasti so jim bili všeč slovenski napevi. Tudi sem jim naredil praeludium in jim povedal, da tako pri nas orgljamo. Priznati so morali, da je to slovesno, resnobno, cerkvi primerno. Potem me eden nagovarja, naj zaigram še koračnico. Gospodje, pravim, tukaj v cerkvi, kjer je pričujoče sv. R. Telo, naj igram „marš“? Pa kaj? Lah je Lah. Dejal je: Mi smo žive glasbe vajeni, ostanemo pri svojem.

Slovenci! Gledé glasbe, tudi cerkvene, nismo zadnji.

Drugo jutro, ponedeljek 9. septembra, se peljemo po železnici štiri postaje proti Paviji. Tam leži Certosa (Karthause) di Pavia, nekdanj kartuzijanski samostan, dandanes „nacionale“. Na Laškem so najkrasnejši umotvori last narodova. Pa kakó? Menihe zapodijo in kraljeve služabnike postavijo, na steno pa zapišejo: „Museo nazionale“. V tej zadevi je na Laškem res žalostno. Ljudstvu ne morem kaj reči; prijazni so silno. Do danes mi nikdo še ni rekel žal besede. Ravno nasprotno. A vlada, ta je popolnoma framasonska. Pregnala je redovnike iz zavetij, katere so si sami stavili, in katere so sami okrasili z lastno rokó. Eden takih umotvorov je „Certosa“. Ko bi bila na Laškem-le ona edina

videti, splačalo bi se, potovati semkaj. Lahko rečem, da je le ena „Certosa“ na svetu. Njen ustanovnik je vojvoda Visconti, ki je dal kartuzijanom veliko ustanovnino, s katero so morali menihi delo nadaljevati, potem pa obresti revežem razdeliti. L. 1542 se je jela miloščina že deliti. Prihodki pa so kljub temu z vsakim letom naraščali in pod cesarjem Jožefom je bilo letnega prihodka 100.000 tolarjev. Samostan je tedaj zapadel znani osodi. Pod Ferdinandom je zopet oživel, a leta 1866 so Lahi menihe izgnali.

Če hočeš v cerkev, moraš sedaj plačati eno liro. Stavba je italijanske gotike, pa so primešani tudi drugi slogovi. Cerkev ima tri ladije in še po sedem kapel na vsaki strani, ki so pregrajene s prelepim omrežjem iz bronza. Najbolj smo občudovali altarne antependije, t. j. prednji del mense. Tu je videti najlepših ornamentov iz različnega marmorja; vse je vloženo. So orijentaliski ornament, pa tudi angelske glavice, prelepe cvetlice, na oglih tudi kak relief. Nad menzo pa podobe, ena lepša od druge. Ko pa stopiš v presbiterij, ostrmiš. Zdi se ti nemogoče, da je to delo dovršila človeška roka, vendar je res. V zakristiji vidiš oltarček, zrezljan iz kosti hipopotama. Iz cerkve pridemo na predvor samostana. Od ondot se vidi krasota vnanje cerkvene arhitekture. Pa zdaj sledi še večji dvor, kjer se na-

hajajo stanovanja kartuzijanov. Štiriindvajset jih je. V enem sem bil. Vsak menih je imel spodaj dve sobi, vrt z brajdo, zgoraj večji sobo; iz vsacega stanovanja mal dimnik iz kamina. Po hodnikih se vidi na arkadah najlepša dekoracija iz takozvane „terracotta“. Pa kaj premore ta suhi popis! Treba je videti. Zato raj svetujem vsakemu, ki pride na Laško, naj si pot tako vravna, da bo videl to krasoto.

Popoldne sem natančneje ogledoval stolnico sv. Karola. O tej rečem edino, da je čudež svetá. Silno je široka, ker ima pet ladij. A nič manj visoka; samo da visočina radi silne obširnosti ne pade tako v oči. Na prvi pogled se zdi stolnica, kakor iz sladkorja. Pravijo, da ima 365 stolpičev. Povsodi mrgoli podob svetnikov in svetnic iz najboljšega marmorja. Po širokih granitnih stopnjicah se pride v cerkev. Prvi hip je popolnoma temno, potem se-le se oko razgleda. Cerkev je velikanska, široka, vendar tudi zadosti visoka. Njena dolžina je 148 m., širokost največ 88 m. Posebne znamenitosti je podoba svetega Jerneja, križ sv. Karola Boromeja, ki ga je nosil po mestu za časa kuge, in pa slike na velikanskih oknih. V kripti počivajo poleg sv. Karola tudi sv. Kancij s Tovariši, kjer sem se spominjal posebno Škocijancev.

Sedaj pa v stolp. Pa počasi, kajti do vrha vodi 512 stopnjic. Stolp meri 108 m. O kak razgled!

na vse kriplje trudijo, da bi si pridobile več veljave, pred vsem pa narodni liberalci, ki bijejo krog sebe in kričé, da bi vsaj z ropotom nadomestili to, kar jim manjka notranje vrednosti.

Belgijski kralj Leopold bo dné 15. oktobra osebno v palači akademij protisuzenjski shod otvoril. Belgijski pooblaščenec, državni minister Lambermont, bo shodu znamenito in važno spomenico predložil. Druga poročila pa trdijo, da se bo shod do novembra preložil. Vse vlade, ki so podpisale generalne zapisnike berlinskega afriškega posvetovanja, dobile so vabila. Dosedaj še niso odgovorile.

Kakor se poroča iz Hage, obrnilo se je zdravje **nizozemskega** kralja zopet na slabo. Moči ga hitro zapuščajo.

Štrajk **angleških** ladijetesarskih delavcev je končan. V nedeljo popoludne se je v Hydeparku zbralo do 50.000 oseb. Burns jim je v nagovoru čestital, da se je štrajk tako srečno dovršil, ob enem pa se je najpristréneje kardinalu Manningu in lord-majorju zahvalil za odločnost in požrtvovalnost, s katero sta se trudila, da bi dosegla sporazumljenje. Toda komaj je ta štrajk dognan, pričel se je že drugi. Nad dvanajsttisoč krojačev je v Londonu odpovedalo delo. Dosedaj so imeli na dan delavskih ur 14 do 18, odslej pa jih hočejo le deset imeti.

Izvirni dopisi.

Iz Prage, dne 13. septembra. Nepozabni ostanejo gotovo minuli dnevi v povestnici starodavnega mesta Ljutomišla. Toli slave in radostnega navdušenja skoro doslej staroslavno mesto ni doživelo v svojem ozidji, kakor te dni, ko je cesar dospel sem s sijajnim vojaškim spremstvom k manevrom. Korona vsega tega leska so pa cesarjeve besede, s kojimi se je laskavo izrazil o prekrasnem sprejemu in lojalni navdušenosti ljutomišelskih stanovnikov in iz okolice.

V sredo ob 10. uri počela so se zbirati v ljutomišelski graščini odposlanstva mest, okrajev, učiteljstva, društev, da se poklonijo vladarju. Ker bi bilo preobširno vse to na tem malem, meni odmerjenem prostoru opisati, omenim samo sprejem odposlanstva duhovščine kraljevegrške škofije, koja je vodil vladika dr. Hais. Slednji je izrazil imenom vse duhovščine radost nad tem, da Bog ohrani vladarja tako zdravega in svežega. Cesar mu odgovori, da ga veseli, ker vidi svečeništvo okrog sebe v tako mnogobrojnem številu. Na to se obrne k škofu samemu ter ga vpraša, kako se počuti; o njegovi prestali bolezni je tudi vedel, ni bil li letos v zdravilišču v Gostinu, kjer sta se jednoč srečala? Škof Hais odgovori, da je bil letos na okrevanju v „Spindelmühle“.

Potem predstavi vladika posamične dostojanstvenike. Generalnega vikarja veleč. gosp. kanonika Prašingerja je cesar poznal vže iz prejšnjih časov, ter ga vpraša: „No, generalni vikarij, imate mnogo posla?“ Kanonika Zimo vpraša, če često potuje. Odgovori mu, da spremlja vladiko po vseh njegovih vizitacijskih potih in sam tudi mnogo potuje že 12 let. Z vsakim prisotnih duhovnikov izpregovoril je vladar nekoliko uljudnih besedij. Pozorjuoč na prsih visokomitskega dekana g. Matouške red, vpraša ga cesar, kakim povodom je bil odlikovan. Zadovoljno

je čul cesar, da je dekan dobil red za svoje zasluge v vojaških lazaretih 1866. l. Hrudimskega dekana g. Walterja, kojega pozna cesar iz prejšnje njegove zaslužne delavnosti kot šolskega nadzornika, popraša o procvitanji mesta Hrudima, ter dé, da izraža svoje najvišje zadovoljstvo, da se je mesto Hrudim v poslednji dóbi močno povzpelo in provelo, in da je osebito šolstvo na jako zadovoljivi stopinji.

Tudi prisotne bogoslovce ogovoril je cesar uljudno, in sicer samo češki. Pripominjal jim je, naj bodo svojim predstojnikom ubogljivi in zlasti naj poslušajo glas svojega vladike. Govoreč pa k vsemu duhovništvu, zagotavljal je vse svoje cesarske naklonjenosti. Znano mu je, pravi cesar, da duhovščina spolnjuje svoje dolžnosti, ter izraža željo in nadéjo, da bode tudi nadalje goreče spolnovala svoje dolžnosti. Zlasti pa bodi duhovščine nalog, da miri protivja neblazih narodnostnih razprtij in se trudi z vsem svojim uplivom delovati v tej smeri, da obe narodnosti te dežele dospejete do zaželjenega in potrebnega miru. To dolžnost posebno polaga vladar duhovščini na srce in se nadeja, da bode v dosego tega miru po svojih močeh tudi pripomogla. Pozdravši pa vse še najprijazneje, propustil je cesar na to odposlanstvo. Jutri se odpelje cesar k vojaškemu vajam na Ogersko v Kysbér, a manevri proti Svitavi in Jihlavi bodo pa še nadaljevali.

Po dijaških slavnostih v Kromerizi na Moravskem dné 7. in 8. septembra vršil se je v ponedeljek shod moravskega dijaštva v kromeriški strelnici. Na tem shodu bila je po živahni razpravi vsprejeta resolucija:

Moravsko dijaštvo zbrano v 9. dan septembra na shodu v Kromerizi poganja se za samostojno češko vseučilišče za Moravo ter zahteva, da se moravska univerza, odpravljena 1855 l. in 1870 l. ter preložena v Bukovino, zopet vrne Moravski, iz teh razlogov:

a) Da bi se na Moravi na samostalnem vseučilišču akademični občani bolje pripravljali za bodoči poklic, bodisi za literarna dela, bodisi za občansko službovanje, nego se to godi na tujih univerzah.

b) Pravičnost zahteva, da dežela naša, koja gledé davka in razumstva svojega stanovništva ne zaostaja skoro za nobeno avstrijsko deželo, dobi ono največje duševno središče, koje bi delokrožje omike tako velike dežele kakor je Moravska privedlo k dostojni veljavi.

c) Dijaštvo prosi češke univerze na Moravskem tudi radi tega, ker Morava, katere akademištvo je gledé števila vseučiliščnikov na avstrijskih univerzah na tretjem mestu, mora doslej svoje akademične občane videti razpršene skore po vseh vseučiliščih, in še tužnejši pojav je to, da moravski revni vseučiliščniki na mnogih krajih ne dobivejo ni dostatne podpore, vsled tega so premnogi ubožnejši, toda nadarjeni moravski dijaki odstrašeni od vseučiliščnih studij.

d) Potreba univerze za Moravo bila je priznana z ministerskih mest, ko je bilo leta 1870 uradno sklicano moravsko in silezijsko dijaštvo, da ukrepa

o prošnji mesta Olomuca za povrnitev svoje univerze, koja je bila l. 1855 odzeta, ker se pa radi tega ni uslišalo, ker je olomuški mestni zastop govoril edino o nemški univerzi na Moravskem, inace se pa nikoli naša Morava ni odpovedala svojemu zgodovinskemu pravu do univerze“.

Potreba češke univerze na Moravi priznana je bila vže za ministerstva Bachovega. V Olomucu cvela je poleg bogoslovne fakultete in bila založena pravniška fakulteta in kirurški šola, toda nemško-liberalna vlada je odpravila pravniško in kirurško šolo, ter za to v Črnovicah ustanovila nemško univerzo, koja jedva životari. Seveda, germanizacija je morala imeti v najskrajnejšem konci širne Avstrije — svoje središče. Za Poljake, Rumunce in Rusine je ondi nemška šola petero kolo pri vozu. Na stotine nadarjenih moravskih mladeničev mora pohojevati vseučilišče na Dunaji, kjer se sčasoma premnogi potujijo ter postanejo mlačni. Veselo procvitanje naše univerze pa bodi vladi v izpodbudo, da se založi druga univerza, to je češko-slovanska na Moravi.

Rad bi Vam še opisal prelepo cerkveno slavnost o položaji temeljnega kamna k češkemu „Slavinu“ na višegradskem gróbj, to je prekrasnega nagrobja za pokojne, za narod zaslužne češke može, kakor je v Parizu „Pantheon“; toda čas, ta je moj gospodar. Torej prihodnjič.

Dnevne novice.

(**Iz Kranja**) se nam poroča, da se je vpisalo do večeraj v četrti razred spodnje gimnazije osem dijakov; nekatere menda še pričakujejo. Podučevalo jih bode — če minister Gautsch kaj naglega ne ukrene — pet profesorjev.

(**Novo šolsko poslopje**) pri č. gg. uršulinkah blagoslovil je danes mil. g. stolni prošt Leonard Klotutar ob obilni asistenciji. Pred blagoslovljenjem imel je slovesno pontifikalno sv. mašo, katere se je vdeležilo mnogo prijateljev šole in pa gojenke notranje šole. Novo šolsko poslopje bode ustrezalo vsestranskim zahtevam in obsega štiri velike sobane, v katerih se bode naselila notranja nunska šola.

(**Premembe pri učiteljstvu.**) Deželni šolski svet kranjski je v večerajšnji seji imenoval gosp. Frana Raktelja ravnateljem na drugi mestni deški šoli. — Učiteljski kandidat g. Josip Novak je dobil začasno drugo učiteljsko službo na Dobrovi pri Ljubljani, kandidatinja gđ. Kristina Schuller začasno drugo učiteljsko službo v Boh. Bistrici.

(**Bogoslovne šole**) v Ljubljani se bodo pričele dne 1. oktobra. Vseh bogoslovcev bode 103, eden sprejetih pa mora v vojake. — Naj nobeden novosprejetih, ako je vojak, ne zamudi naznaniti e. kr. okrajnemu glavarstvu svojega sprejema v bogoslovje.

(**Javna tombola**) bo v nedeljo — kakor druga leta — na kongresnem trgu. Dohodek določen je društvoma: za „oslabele delalce“ in „rudečega križa“. Po trafikah in raznih prodajalnicah dobijo se karteli po 20 kr. Blagi namen napeljal bo gotovo slavno občinstvo k nakupovanju kartel. Nekatere bo pa vabila igra zaradi bogatih dobitkov, kateri so razstavljeni v prodajalnici g. Karingerja. Kdor bi se hotel pečati s prodajo kartel, oglasi naj se pri g. Klein-u, lastniku tiskarne.

(**Županstva**) se opozarjajo, da razpis e. kr. namestništva za Kranjsko z dné 24. novembra 1850, dež. zak. št. 566, določuje, da občinski uradi ne smejo kranjskega orla v pečatih imeti.

(**Sneg**) Iz Tržiča se nam poroča, da je večeraj sneg naletaval in brila mrzla sapa. Brrr! — Mrzlo vreme zaradi burje nastopilo je večeraj tudi v Ljubljani ter atmosfero tako ohladilo, da je danes na jutro toplomer na ljubljanskem gradu kazal samo eno stopinjo nad ničlo.

(**Ogenj.**) Iz Trnovega pri Ilirski Bistrici se nam poroča: V nedeljo 15. t. m. po poludanski službi božji je začelo pri farni cerkvi plat zvoná biti. Gorelo je v Trnovem; pogorelo je posestniku Antonu Urbančiču, po domače Jadretu, gospodarsko poslopje s hlevom in skednjem. Zgorelo je mnogo sená, zaloga vina, mnogo pridelkov itd. Hiša je ostala. Proti večeru je začela huda burja pihati; nevarnost je bila strahovita, da bo vsa vás pogorela. Velikemu trudu ljudstva, posebno pa e. kr. žandarmerije se moramo zahvaliti, da se je ogenj pogasil in da ni več nesreče. Ne vé se za gotovo, kako je ogenj nastal; pravijo, kakor večidel drugod, da so tudi tu zapalili poredni otroci, kateri so se z ognjem igrali. Nauk za stariše in za župane, naj

Kakor neki velehradski romar, tako sem tudi jaz tukaj hvalil Boga, da me je ustvaril, da vidim to krasoto. Pa če so božje stvari tako velikanske in lepe, kako velik in lep mora biti še-le Bog! — Pot na vrh stolpa je prav varna. Nikjer nič lesa, sam kamen. Po strehi sem hodil, kakor po trgu. Na vrhu stolpa sva zapela slovensko Marijino: O Marija, naša ljuba mati, saj je „titulus hujus ecclesiae Nativitas B. M. Virginis“. Pa glej, kako sva bila za to hvalnico Marijino poplačana? Komaj zapustiva vrh, že srečava gospoda in gospó, ki se nemški pogovarjata. Pozdravim ju in jima prigovarjam, naj le pogumno stopata naprej, ker je popolnoma varno. V tem hipu spozna gosp. P. pr. . . in mene ter vesel zakliče: „O káko iznenadenje, vrhu Karlovega stolpa srečati Slovenca!“ — Bil je gospod profesor Podgoršek iz Karlova se svojo gospó so-progo. Nekoliko časa se živo razgovarjamo, in s krepkim „živijo“ se poslovimo. Na strehi je klop, iz katere se prelepo vidijo okraske.

Čas se vedno urneje pomika. Torej zapustimo cerkev in hitimo skozi svetoznano galerijo „Vittorio Emanuele“ proti domu. Po tej galeriji se človek lahko sprehaja o vsakem vremenu. Ima pa podobo križa. Glavna proga je dolga 195 m., povprečna pa 105 m. Široka je 14½ m. Zvečer je največ ljudstva notri, kajti svetlo je, kakor po dnevi.

V torek smo še obiskali pokopališče „Coemeterio monumentale“. Zdi se mi, da vlada skuša povsodi, celó na pokopališču zatreti vsak spomin na krščanstvo. Zatoraj je pa tudi to pokopališče po celi osnovi bolj pagansko. Najdejo se velikanski portici, v resnici umetni spominki; vendar v vsem prevladuje gola človečnost, malo je idealnega v krščanskem smislu. Ondi tudi žgó mrličé, če kdo zahteva. Vendar moram priznati, da se nahajajo tudi krščanski spominki in da tudi v Milanu, kjer prebiva emancipirani bogati svet, nahajajo se prav pobožni ljudje. Videl sem na pokopališču elegantne gospé, ki so z molkom v roki hodile po mirodvoru in glasno molile sv. rožni venec. In pri slovesni maši je bilo gotovo do 10.000 ljudij pričujočih.

Rad bi bil še pogledal galerijo slik, ali kako drugo stvar, pa treba je iti naprej; in kaj lepšega se vidi v tej zadevi v Florenciji. Torej urno na kolodvor. Kolodvori so po Laškem vsi pokriti. Jako pripravno za vstop, kedar dežuje. Kondukterji so kaj prijazni in pazljivi, da kdo ne vstopi v napačen voz. Kajti po štirje vlaki ob enem stojé na kolodvoru in odhajajo eden za drugim odtod. V božjem imenu torej dalje proti Turinu, od koder hočem zopet pisati. Z Bogom!

Milan 10. septembra.

P. H.

pazijo na otroke, kateri tako zgodaj smodke začenjajo zažigati.

(Starinske stvari.) Na Marije Terezije cesti so delavci, ki polagajo cevi za vodovod, izkopali včeraj sedem rimskih grobov, pet celih in dva podrti v globočini dveh metrov. Rakve so bile večinoma iz enega kamna izsekane, zelo surovo izdelane. Pokrilo so bile s ploščami. V vsaki je ležalo človeško okostje, v dveh žensko, v eni moško, v eni mladeniško itd. Zanimivo je to, da v nobeni rakvi ni bilo pri mrličih ne igle, ne novea, steklenice ali kake druge malenkosti. Eno rakev s pokrovom in okostjem so prepeljali v deželni muzej. Iz drugih rakev so v muzeji shranili dvoje okostij in jedno glavo.

(V Gradcu) živeči umirovljeni major g. Andrej Komel pl. Sočeban je pred kratkim izdal knjigo, ki je namenjena našim slovenskim mladeničem pri vojaki. „Službovnik“ obsega vse, česar je treba znati vojaku. Na jedni strani je tekst slovenski, a na drugi nemški. Oni, ki ne znajo nemškega, lahko si premnogo pomagajo s to knjigo. Opozorjamo torej vso častito duhovščino slovensko, gg. učitelje in sploh vse narodnjake, naj bi vojaške novice opozorili na to knjigo. Na nas je, da knjigo razširimo in tako jeziku našemu pripomoremo do veljave. Skušnje so pokazale, da nemščina sama še nima čudovite moči in ne dela dobrih vojakov. Naravno je tudi, da morajo častniki poleg skupnega poveljnega jezika znati tudi jezik vojakov, katerim zapovedujejo. Vendar se prostaki ne bodo morali učiti nemščine edino le v ta namen, da bi jih častniki umeli. Mnogi gospodje črtijo slovanske jezike, ker nimajo veselja, da bi se jih učili. Tembolj nas veseli, da je nedavno korni poveljnik fem. baron Schönfeld na tukajšnjem kolodvoru priporočal neaktivnim častnikom: „Pridno se učite slovensčine, ker častnik mora znati občevati s svojimi vojniki.“

(Slovensko učiteljsko društvo) bode zborovalo dne 3. oktobra ob 8. uri dopoldne v društvenih prostorih.

Raznoterosti.

— Židje na Ruskem. Ruska naučna uprava je, kakor znano, število židovskih obiskovalcev vse-

učilišč do gotovega odstotka omejila. Toda to ni spravilo židov v zadrego. Kdor ne dobi dovoljenja za vpis, ta kar naravnost pristopi k evangelijski veri. Pa tudi vlada je zadosti prebrisana. Pravijo namreč, da pripravlja postavbo, ki bo omejevala tudi število protestantskih vseučiliščnikov.

— Vi har ob severno-atlantskih nabrežjih je napravil velikansko škodo. Več ladij je razbitih, sedemintrideset oseb je utonilo.

Telegrami.

Meran, 16. septembra. Cesarica in nadvojvodinja Valerija sta zdravi došli.

Belgrad, 16. septembra. Po zasebnih brzojavkah je včeraj Natalija iz Jalte v Odeso odpotovala.

Pariz, 17. septembra. Novi manifest Boulangerjev pozivlja k boju zoper skupnega sovražnika: oportunizem.

Rim, 17. septembra. Občinski svet je z vsklikom sprejel predlog, po katerem se obsoja napad na Crispija ter se temu pošlje brzojavna čestitka. Načeloma sta se sprejela nasveta, da se bo trg, na katerem je zadnji pot v Rimu stanoval Cairolu, imenoval Cairoljev trg, ter da se bo Cairoliju postavil v Rimu spomenik.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
		zrakomera v mm	teplomera po Celziju			
7. u. jut.		738.3	6.0	sl. svzh.	jasno	
16. 2. u. pop.		738.2	12.0	sl. vzh.	"	0.00
9. u. zveč.		739.5	6.1	"	"	

Srednja temperatura 8.1° za 5.8° pod normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafsko poročilo.)

17. septembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	83	gl.	55	kr.
Srebrna " 5% " 100 " 16% "	84	"	55	"
5% avstr. zblata renta, davka prosta	119	"	10	"
Papirna renta, davka prosta	99	"	55	"
Akije avstr.-ogerske banke	913	"	—	"
Kreditne akije	305	"	25	"
London	119	"	70	"
Srebro	—	"	—	"
Francoski napoleond.	9	"	49	"
Cesarski cekini	5	"	68	"
Nemške marke	58	"	47 1/2	"

Razpisana je služba

cerkovnika in organista

na **Savi** ob južni železnici do dne 24. oktobra.

Služba primerna in lahka. Prosilci iz orglarske šole imajo prednost.

Sava ob juž. žel., dne 16. sept. 1889.

Martin Molek,
župnik.

(3-1)

Svarilo.

S tem naznanjamo p. n. občinstvu, da smo gospoda

Antona Čok-a

zaradi nezanesljivosti iz naše službe odslovili. Omenjeni gospod tedaj nima nobene pravice za nas zavarovanja ali vplačila sprejemati.

Glavni zastop „Aziende“
v Ljubljani. (1)

Brata Eberl,

izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in mehlje.

Ulica Kraljeva 26,

za Frančiškansko cerkev v g. J. Vilharja hiši št. 4.

Priloga: prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse v njih stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot znano rečeno fino delo in najnižje cene.

Posebno priporočilne za prekupe so oljnat barve v ploščevinastih pušicah (Bleibüchsen) v domačem lanenem oljnatem firneži najfinije naribane in boljše nego vse te vrste v prodajalnah. (14)

Cenike na zahtevanje.

Tuji.

16. septembra.

Pri **Matieu**: Dr. Henrik Gintl, dvorni svetnik, z Dunaja. — Seidler in Feigel, trgovec, z Dunaja. — Ar. Constantiner, e. kr. notar in Lewi iz Trsta.

Št. 5588.

Služba organista in cerkvenca

je **izpraznjena v Ambrusu**. Nastop okrog sv. Mihela. Prosto stanovanje, nekoliko posestva in bira. Prednost imajo oženjeni ecclijanci. Izvrstno bi izhajal kakov rokodelc. Prošnje s pričevali podpisane uradu.

Župni urad v Ambrusu,
pošta Žužemberk.

(6-5)

Razpis.

(3-3)

Na **deželni vino-, sadjerejski in poljedelski šoli na Grmu pri Rudolfovem** — z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom —

izpraznjenih je sedem deželnih ustanov

za prihodnje šolsko leto 1889/90, katero se prične 1. novembra 1889.

Pravico do teh ustanov imajo **sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov**, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, lepega vedenja in so z dobrim vspehom dovršili **vsaj ljudsko šolo**. Prednost imajo taki kmetijski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino- in sadjerejo pečali.

Učenci z ustanovami dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in pouk v šoli, obleko si pa morajo sami preskrbovati.

V šolo sprejemajo se tudi: 1. **Plačujoči** učenci, kateri plačujejo po 33 do 50 kr. na dan za hrano in stanovanje, in pa 20 gl. šolnine na leto; in 2. **eksternisti**, ki zunaj šole stanujejo in plačujejo šolnino.

Lastnoročno pisane slovenske prošnje se imajo

do 20. septembra 1889

izročiti vodstvu deželne vino-, sadjerejske in poljedelske šole na Grmu pri Rudolfovem.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričalo dovršene ljudske ali obiskovane srednje šole, zdravniško potrjilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju in župnijsko spričalo o lepem vedenju.

Prošnjam za sprejem proti plačilu priložiti je reverz ali obvezno pismo starišev, oziroma oskrbnikovo, zadevajoče vzdrževanje učencea.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 5. septembra 1889.

Izdajatelj: Matija Kolar.

Odgovorni vrednik: Ignacij Žitnik.

Tisk „Katoške Tiskarne“ v Ljubljani.

M. Gerber v Ljubljani

(Jos. C. Gerber)

priporoča za šolsko leto 1889/90

knjige za ljudske šole,

kakor tudi vsakovrstno šolsko pisalno in risarsko orodje.

Izkazi o šolskih knjigah dobivajo se brezplačno. (5-3)

Radenska kisa voda ob vzhodni Slovenskih gorc, ne zamenjati s Radgonsko, to je Radkersburger.

Čeravno Radenska kisa voda stoji več kakor jeden dan v odprti posodi, vendar se peni prav močno, ako se z vinom pomeša, ker ima v sebi spojene ogljikove kisline. To svojstvo pa jo odlikuje pred mnogimi drugimi kislini vodami, katere imajo navadno le prosto ali manj trdno spojeno ogljikovo kislino, ki se pogubi in razkadi kakor se steklenica odmaši.

Radenska kisa voda po natriju in litiju najbogatejša

preskušeno zdravilno sredstvo proti mehurnim boleznim, protinu, kamenci v mehurju, dalje proti boleznim v želodcu, mikril, dolgotrajnem kataru dihal, zlatej žili in zlate-nici.

Pokusi dr.jev: Garroda, Biswangers, Cantanija, Ure-ja so dokazali, da ima litij največje raztopivno moč pri sečnokislili, usednih izločkih, iz česa se sklepa na najugodnejše učinke Radenske vode.

Kot okrepjujoča pijača z vinom ali sadnimi sokovi in sladkorjem pomešana, je Radenska kisa voda v obče priljubljena.

Kopališče Radensko.

Kopanje v slatini in v jeklenici vpliva posebno pri: protinu, bolečinah mehurja, malokrvnosti, ženskih boleznih, slabostih itd.

Stanovališča po ceni. Prospekt (brezplačno) od ravnateljstva.

Kopališče Radenci blizu Ljutomeru.

Zaloga kisle vode pri: F. Plautzu in M. Kastner-ju v Ljubljani. (48)